

TIẾP NHẬN TÁC GIẢ VICTOR PELEVIN Ở VIỆT NAM

Luu Thu Trang

Khoa Ngữ văn, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên, Việt Nam

Email: thutranluu89@gmail.com

Lịch sử bài báo

Ngày nhận: 22/3/2023; Ngày nhận chỉnh sửa: 21/8/2023; Ngày duyệt đăng: 28/8/2023

Tóm tắt

Tiếp nhận văn học nước ngoài, đặc biệt là văn học Nga hậu hiện đại là một việc làm hết sức cần thiết cho sự hình thành và phát triển văn học ở Việt Nam. Sự tiếp nhận văn học này mang những ý nghĩa và đặc điểm riêng phù hợp với từng thời kì, từng giai đoạn lịch sử. Tiếp nhận một tác giả hậu hiện đại Nga với những tác phẩm còn hết sức mới mẻ như Victor Pelevin là một thách thức không nhỏ, song cũng mở ra nhiều cơ hội nghiên cứu hết sức đa dạng. Trong khuôn khổ bài viết này, tác giả đưa ra thực trạng tình hình tiếp nhận Victor Pelevin ở Việt Nam, đồng thời giới thiệu sơ lược một số sáng tác nổi bật trong thời kì đầu của nhà văn.

Từ khóa: Tiếp nhận, văn học hậu hiện đại, văn học Nga, Victor Pelevin, Việt Nam.

ACCEPTING VICTOR PELEVIN IN VIETNAM

Luu Thu Trang

Faculty of Philology, Thai Nguyen University of Education, Vietnam

Email: thutranluu89@gmail.com

Article history

Received: 22/3/2023; Received in revised form: 21/8/2023; Accepted: 28/8/2023

Abstract

Accepting foreign literature, especially postmodern Russian literature, is necessary for the formation and development of literature in Vietnam. This literary reception has its own meanings and characteristics subject to each specific historical period. Accepting a Russian postmodern author with such fresh works as Victor Pelevin is quite challenging, but it also opens up a variety of research opportunities. This article presents the situation of receiving Victor Pelevin in Vietnam, and briefly introduces some outstanding works in the writer's early period.

Keywords: Acceptation, postmodern literature, Russian literature, Victor Pelevin, Vietnam.

DOI: <https://doi.org/10.52714/dthu.13.1.2024.1221>

Trích dẫn: Luu, T. T. (2023). Tiếp nhận tác giả Victor Pelevin ở Việt Nam. *Tạp chí Khoa học Đại học Đồng Tháp*, 13(1), 70-75. <https://doi.org/10.52714/dthu.13.1.2024.1221>.

1. Đặt vấn đề

Chủ nghĩa hậu hiện đại, một khuynh hướng nổi bật trong văn xuôi đương đại Nga, được thể hiện đa dạng theo nhiều cách khác nhau. Giới nghiên cứu, phê bình văn học Nga bàn luận rất nhiều về chủ nghĩa hậu hiện đại. Sự khác biệt giữa chủ nghĩa hiện đại và chủ nghĩa hậu hiện đại được họ đi sâu khai thác, phân tích, so sánh làm rõ. “Chủ nghĩa hậu hiện đại là một xu hướng trong nền văn hóa đương đại được đặc trưng bởi sự chối bỏ sự thật khách quan và siêu tự sự. Khuynh hướng này gắn với sự vận động của thời đại từ Xô-Viết đến hậu Xô-Viết, thời đại của những thảm họa mà nước Nga rơi vào ở cuối thập niên 1980. Những tác giả ghi lại dấu ấn của mình trong khuynh hướng này là Vladimir Sorokin, Victor Pelevin, Mikhail Elizarov, Julia Kisina, Ihab Hassan... Nếu như phương Tây đã rời bỏ những lí thuyết để sáng tạo tự nhiên thì ở Nga, văn học vẫn đang nằm trong một khuôn khổ khép kín, bị giới hạn về mặt xã hội. Thế nhưng có một điều không thể chối bỏ là hiện tại như một sự vận động tự nhiên, đang chuyển sang một thời kì văn hóa mới” (Thanh, 2019).

Là một trong số những nhà văn hậu hiện đại Nga nổi bật, Pelevin từng được tạp chí *French Magazine* của Pháp bình chọn vào danh sách 1000 nhân vật có tầm ảnh hưởng nhất của văn hóa hiện đại. Cũng theo một khảo sát trên trang OpenSpace.ru năm 2009, nhà văn đã được công nhận là trí thức có ảnh hưởng nhất của Liên bang Nga. Các tác phẩm của ông phản ánh một cách đa dạng các chủ đề về lịch sử và hiện thực xã hội, về thế giới côn trùng và động vật, về sự tự do... Ở Victor Pelevin có một sự kế thừa truyền thống tạo ra từ A. Chekhov vào cuối thế kỉ XIX, đầu thế kỉ XX. Tuy vậy, tên tuổi và tác phẩm của ông còn khá xa lạ đối với độc giả Việt Nam.

Để nghiên cứu, tìm hiểu và phân tích về việc tiếp nhận Victor Pelevin ở Việt Nam người viết đã sử dụng nhiều phương pháp khác nhau. *Phương pháp thống kê - phân loại*: khảo sát, thống kê, phân loại các thể loại, chủ đề trong các tác phẩm của Victor Pelevin; đồng thời tập hợp các ý kiến của các nhà phê bình văn học trong các bài viết, sách và tạp chí liên quan trực tiếp đến tác giả Pelevin. *Phương pháp phân tích - tổng hợp*: tìm hiểu, phân tích và tổng hợp các đặc điểm về phong cách nghệ thuật của Victor Pelevin,

qua đó khái quát những đóng góp của nhà văn với nền văn học đương đại Nga và thế giới. *Phương pháp so sánh - đối chiếu*: tìm hiểu, so sánh với các tác giả, nhà văn Nga hậu hiện đại khác để thấy được những điểm chung cũng như sự khác biệt từ đó chỉ ra những đặc điểm riêng, những đặc sắc nổi bật trong các sáng tác của Victor Pelevin.

2. Nội dung

2.1. Tiếp nhận qua dịch thuật và xuất bản

“Văn học Nga đương đại đang trong quá trình vận động và phát triển theo chiều hướng tích cực. Nhiều nhánh được mở rộng, nhiều hứa hẹn đầy mới mẻ, hiện đại nhưng vẫn rất Nga. Văn học Nga vẫn được độc giả Việt Nam ưu tiên trong những tìm kiếm của mình. Bây giờ không chỉ là những kiệt tác của đại thi hào Aleksandr Sergeyevich Pushkin, tiểu thuyết gia vĩ đại Lev Nikolayevich Tolstoy và Fyodor Mikhailovich Dostoevsky... hay nhà truyện ngắn và viết kịch hàng đầu thế giới Anton Pavlovich Chekhov... mà họ còn hướng về tác phẩm của những nhà văn đương đại như *Tuần đêm* của Sergey Lukianenko (do Phạm Ngọc Thạch dịch); *Ra đời* của Alexei Varlamov; *Nhật kí mẹ chồng và vợ*, *Người tình và quý ông hoàn hảo* của Maria Metlitskaya; *Những nhân chứng cuối cùng* của Svetlana Alexievich và một số tác phẩm khác do nữ dịch giả Phan Xuân Loan chuyển ngữ đã có mặt ở Việt Nam” (Thanh, 2019). Qua quá trình dịch, họ nhận thấy các sáng tác của nhà văn Nga đương đại vẫn luôn mang một màu sắc riêng, ngòi bút của các tác giả Nga vẫn không bị hòa lẫn, luôn mang một phong vị đặc biệt, thậm chí mới mẻ, hấp dẫn và gần gũi hơn. Tuy vậy, cùng với sự vận động của thời đại, sự du nhập văn chương các nước và những xáo trộn trong nhận thức của quá trình sáng tạo... đã khiến cho số lượng tác phẩm của các nhà văn đương đại Nga được giới thiệu với bạn đọc Việt Nam ít hơn so với sự phát triển thực tế của nó. Trên dưới ba mươi tiểu thuyết và truyện ngắn của Victor Pelevin là ví dụ điển hình. Hiện nay tên tuổi của ông còn rất xa lạ với độc giả người Việt. Các ấn phẩm xuất bản bằng tiếng Việt hoàn toàn chưa có, trên internet chỉ có thể tìm thấy duy nhất một truyện ngắn Ngọn đèn xanh của Victor Pelevin được dịch ra tiếng Việt. Ở thời điểm hiện tại, dịch giả văn học Nga hầu hết là những người nhiều tuổi, thế hệ dịch

giả trẻ đang còn thừa bóng, nên có những hạn chế nhất định trong số lượng lẫn chất lượng của các tác phẩm được dịch. Tìm hiểu văn học Nga đương đại không thể không nhắc đến Victor Pelevin. Đây cũng là đòi hỏi cấp bách đối với những người quan tâm đến văn học Nga nói riêng và văn học hiện đại thế giới nói chung.

2.2. Tiếp nhận qua nghiên cứu, phê bình và ảnh hưởng

Nghiên cứu phê bình là cầu nối giữa tác giả với người đọc nhằm đánh giá, thẩm định những giá trị của tác phẩm và mở ra xu hướng tiếp nhận cho độc giả. Phê bình văn học, nghệ thuật không chỉ là tiếng nói của cá nhân nhà phê bình mà còn phải phản ánh thái độ ý thức của công chúng, của xã hội đối với các giá trị và khuynh hướng văn học, nghệ thuật, nêu lên những đòi hỏi chính đáng của công chúng của xã hội đối với một tác phẩm, một công trình văn học, nghệ thuật. Ở Việt Nam, do các tác phẩm của Victor Pelevin chưa được biết đến và dịch thuật rộng rãi nên nghiên cứu về nhà văn vẫn còn là một khoảng trống rất lớn. Có thể điểm qua một số ý kiến của các nhà phê bình văn học trong các bài viết, sách và tạp chí mà chúng tôi thu thập được như sau:

Tác giả Đào Tuấn Ảnh (2018) trong bài viết *Văn học Nga hậu Xô-Việt: Từ góc nhìn so sánh của thế kỉ XXI và vấn đề tiếp nhận* đã nhắc đến Victor Pelevin về ảnh hưởng Xô-Việt trong suốt những năm 1990: “Cái tâm thức Xô-Việt được xây dựng bằng những hình tượng nghệ thuật thành công trong các sáng tác của các nhà văn lớn đã tạo cơ sở cho quá trình tự ý thức Nga - một đề tài thắng thế trong nhữn năm 1990 ở các dạng khác nhau trong sáng tác của các nhà văn đương đại nổi tiếng như Makanin, Piesuk, Sorokin và Pelevin, và có thể sẽ là một trong những đề tài trọng tâm của văn học Nga trong tương lai gần”.

“... Khái niệm hậu hiện đại vào Nga và trở thành một quan niệm phổ biến rộng rãi qua tường giải của các lí luận gia phương Tây như J. Baudriard, J-F. Lyotard và F. Jameson, được các nhà lí luận Nga đánh giá vào những năm 1990 là một hình thức chủ đạo của văn học hậu Xô-Việt, là khuynh hướng mới thay thế cho văn học Xô-Việt đã cũ... Chủ nghĩa hậu hiện đại Nga là bộ phận của hiện tượng thế giới, đồng

thời là sản phẩm của văn hóa Nga, mang đặc trưng riêng... Tới cuối thập niên 90 đã có đủ cơ sở để cho rằng mảng văn học hậu hiện đại hậu Xô-Việt không còn nhiều bạn đọc như ở thời kì đầu... Tuy vậy, với những sáng tác của một loạt các tác giả trẻ, nổi bật là nhà văn tài năng V. Pelevin, có thể nói, dự đoán về cái chết của khuynh hướng văn học này chỉ là sự phóng đại. (Đào, 2018, tr. 23).

Có thể nói, tên tuổi của Victor Pelevin mới chỉ được nhắc đến thoáng qua trong công bố khoa học của Đào Tuấn Ảnh, chưa có sự phân tích một cách cụ thể. Đến năm 2018, Trần Thị Phương Phương trong cuốn *Văn học Nga hiện đại. Những vấn đề lí thuyết và lịch sử* đã bày tỏ quan điểm một cách rõ ràng hơn: “Sau khi Liên Xô sụp đổ, hiện thực Xô-Việt không còn, nhưng nghệ thuật xã hội chủ nghĩa vẫn tiếp tục tồn tại một thời gian trong các sáng tác của một số nhà hậu hiện đại, trong đó nổi bật là V. Pelevin với *Omon Ra* (1992). Với lời đề từ “Tặng các anh hùng vũ trụ Xô-Việt”, *Omon Ra* là một giễu nhại những tiểu thuyết giáo huấn miêu tả các gương anh hùng thời Xô-Việt”. Ngoài tiểu thuyết *Omon Ra*, nhà phê bình cũng đưa ra những dẫn chứng cụ thể về các nhân vật trong các tác phẩm khác của Pelevin như *Người sói*, *Căn phòng của các tượng nữ thần ca hát...* để nói rõ hơn về phong cách của nhà văn.

Cũng trong công trình nghiên cứu của mình, Trần Thị Phương Phương đã dịch lại bài viết của Ilya Ioffe đăng trên trang tờ tạp chí mạng có xu hướng tả khuynh nước Nga cảnh tả (left.ru), có tên là *Bài ca vĩnh biệt chủ nghĩa hậu hiện đại*, thể hiện một góc nhìn của độc giả đương đại Nga về hiện tượng văn học hậu hiện đại, mà cụ thể là tác phẩm của nhà văn hậu hiện đại nổi tiếng của Nga hiện nay là Victor Pelevin. Trong đó, Ilya Ioffe có đặt ba tác gia hàng đầu của văn học hậu hiện đại Nga trong mối tương quan so sánh: “Không thể phủ nhận sự thật là trong một chừng mực nào đó nó đã thể hiện được thời đại mới, nỗi đau và những mâu thuẫn của thời đại đó. Văn học Nga hậu cải tổ là sự phản ánh chân thực cuộc sống và ý thức của giới trí thức hậu Xô Viết - đó là sự phản bội, khủng hoảng và sau đó tìm thấy mình với tư cách “hạng trung lưu” của một “nền dân chủ có chủ quyền” đã được củng cố. Điều này liên quan nhiều nhất đến các tác phẩm của ba tác gia hàng đầu của hậu hiện đại Nga là Prokhanov, Sorokin

và Pelevin... Họ thuộc các thể hệ khác nhau, thuộc những nhóm đối lập nhau về chính trị xã hội, phong cách cũng khác nhau. Nhưng nếu nghiên cứu kỹ hơn, ta sẽ thấy sự tương đồng nổi bật hơn dị biệt... Sự cô lảnh, không nhất quán, rời rạc - những đặc điểm của ý thức tư bản Nga - tiêu biểu cho những cuốn sách và những hình tượng được tạo nên bởi các thủ lĩnh hậu hiện đại Nga” (Trần, 2018, tr. 256). Ilya Ioffe cũng nêu ra một vài nhân vật nổi bật trong các sáng tác của Pelevin để phản ánh “...sự bấp bênh, thiếu vững chắc của chủ nghĩa tư bản Nga, tính chất trộm cướp, ký sinh của nó, sự hèn mọn về tinh thần và trì trệ về tâm lý của giai cấp tư sản Nga...”. (Trần, 2018, tr. 257).

Trần Thị Phương Phương đưa ra nhận xét chung nhất về nhà văn: “Pelevin cũng nhận được nhiều giải thưởng... (trong đó có các giải *Booker nhỏ*, *Booker lớn*, *giải Nhà văn best-seller* của dân tộc...)... Văn xuôi của Pelevin có tính triết lý nhiều hơn là trào phúng, phản ánh bức tranh cuộc sống cũng như trạng thái tinh thần của thể hệ mình - một “thế hệ trống rỗng” (như tên các tác phẩm nổi tiếng của ông *Chapaev và sự trống rỗng*, *Generation P* - với chữ cái P có thể được lí giải theo nhiều nghĩa, là *Pepsi-cola*, nhưng cũng có thể là *Pelevin*, và là *Pustota* - sự trống rỗng). Trò chơi ngôn từ, các yếu tố kì ảo, các thủ pháp cắt dán, giễu nhại, liên văn bản... là những thủ pháp hậu hiện đại được vận dụng triệt để. Một trong những chủ đề được khai thác nhiều trong các tiểu thuyết và truyện ngắn của Pelevin là “hóa thân” phản ánh sự thoái hóa của con người trong bối cảnh xã hội đầy những nghịch dị”. (Trần, 2018, tr. 152).

2.3. Tiếp nhận qua giảng dạy

Victor Pelevin là tác giả văn học Nga đương đại gây ra nhiều tranh cãi, cũng bởi vậy việc đưa tác phẩm của ông vào chương trình giảng dạy trong nhà trường ở Nga còn khá mới mẻ và chưa nhận được nhiều sự đồng thuận. Độc giả tự tìm đến với ông bởi sự tò mò, kinh ngạc, đôi khi là cả những yếu tố gây sốc. Người đọc yêu thích Pelevin bởi ông trao cho họ cơ hội không chỉ là người quan sát mà còn trực tiếp tham gia vào một trò chơi thú vị mà ông xây dựng nên bởi từ ngữ, hình ảnh, biểu tượng ẩn dụ, ý tưởng và khái niệm. Tại Nga có hàng chục bài báo, phê bình,

hay luận văn, luận án chọn Victor Pelevin làm đề tài nghiên cứu. Việc lựa chọn Victor Pelevin để nghiên cứu một cách hệ thống nếu được thực hiện và hoàn thiện sẽ là một nguồn tư liệu hữu ích cho việc nghiên cứu và giảng dạy các học phần văn học nước ngoài, đặc biệt là văn học Nga đương đại tại các cơ sở giáo dục đại học trong nước.

2.4. Giới thiệu một số tác phẩm của Victor Pelevin trong những năm đầu sáng tác

Trong nhiều năm, Victor Pelevin được coi là một trong những nhà văn được yêu mến nhất của giới trí thức Nga. Trong sự nghiệp gần ba mươi năm ông thường không vội vàng khi xuất bản các tác phẩm của mình, những năm gần đây tác giả phát hành tương đối đều hơn, trung bình mỗi năm một ấn phẩm. Trọng tâm tác phẩm của ông là sự kết hợp giữa triết lý Phật giáo, châm biếm xã hội và mô tả sinh động cuộc sống của những người bình thường nhất. Hầu như các tác phẩm của ông không có sự liên quan đến nhau, ngay cả với một chủ đề chung, mỗi cuốn sách của Pelevin vẫn là duy nhất, hình thức và cách trình bày cũng rất khác nhau. Vào đầu những năm 90, những cuốn sách đầu tiên của Victor Pelevin đã thu hút khán giả bởi sự châm biếm thẳng thắn về chủ đề Liên bang Xô-viết sụp đổ.

Omon Ra (1992)

Nhân vật chính là Omon Krivomazov, người sinh ra ở Moscow sau Thế chiến thứ hai. Câu chuyện là cuộc sống của anh ta từ thời thơ ấu. Trong những năm tháng thiếu niên, anh nhận ra rằng cần phải thoát khỏi lực hấp dẫn của trái đất để giải phóng bản thân khỏi những đòi hỏi của xã hội Xô-viết và những giới hạn tư tưởng cứng nhắc của nhà nước. Sau khi học xong trung học, anh ta ngay lập tức đăng ký vào một học viện quân sự. Omon nhanh chóng phát hiện ra rằng học viện trên thực tế không tạo ra các phi công tương lai, mà thay vào đó, họ đưa các học viên vào một loạt các thử thách nguy hiểm, bắt đầu bằng việc cắt cụt cả hai bàn chân của họ. Mục tiêu của các cuộc thử nghiệm là thể hiện chủ nghĩa anh hùng của Liên Xô trong các học viên, liên quan đến một phi công cơ động nổi tiếng của Liên Xô là Alexey Maresyev. Omon được tuyển vào khóa đào tạo phi công vũ trụ để thực hiện chuyến bay lên mặt trăng trên tàu Lunokhod. Chuyến bay đầy nguy hiểm, nhưng lại chỉ

là trò lừa bịp, nơi Omon đến không phải là mặt trăng, mà là một đường xe điện ngầm bỏ hoang. Xuyên suốt phần lớn cuốn tiểu thuyết, Pelevin thiết lập chuyến du hành không gian như một phép ẩn dụ cho sự trưởng thành và chủ nghĩa anh hùng. Ở phần đầu của cuốn tiểu thuyết, Omon vạch ra ranh giới giữa thời thơ ấu và tuổi trưởng thành của Omon. Anh ta khao khát trở thành một nhà du hành vũ trụ và một anh hùng; tuy nhiên, khi có cơ hội làm như vậy, anh ta nhận ra rằng chủ nghĩa anh hùng chẳng qua chỉ là một sự ảo tưởng được tôn vinh.

Đời sống côn trùng (1993)

Thoạt nhìn, đây là câu chuyện về cuộc sống đời thường của những người bình thường vào đầu những năm 1990. Nhưng mỗi anh hùng trông giống như một số loại côn trùng. Thế giới côn trùng phác thảo những nhân vật và hình ảnh tiêu biểu có ở mọi thời điểm và mọi vĩ độ. Cuốn tiểu thuyết lấy bối cảnh vào đầu những năm 1990 ở Crimea. Tác phẩm là những câu chuyện ngụ ngôn về cuộc sống của con người, được hiện thực hóa bằng cách so sánh với cuộc sống của côn trùng. Các nhân vật do tác giả lựa chọn là những đại diện tiêu biểu của xã hội đầu những năm 1990. Mặc dù có tên là tiểu thuyết nhưng cuốn sách bao gồm mười lăm truyện ngắn riêng biệt. Những anh hùng của những truyện ngắn này xuất hiện trong những trang đầu tiên là những người bình thường. Sau đó, người đọc lại biết rằng họ là côn trùng qua cách mô tả chi tiết, với độ chính xác cao và kiến thức hoàn hảo về côn trùng học. *Đời sống côn trùng* là một trong những sáng tác nổi bật nhất của Pelevin về cuộc sống hàng ngày đơn điệu của con người cũng giống như sự tồn tại đơn điệu của họ. Nhờ ấn phẩm xuất sắc này, tác giả đã được trao giải thưởng của tạp chí Znamia năm 1993.

Chapaev và Pustota (1996)

Cuốn tiểu thuyết đề cập đến hai giai đoạn: nước Nga chìm trong Nội chiến 1918-1919 và nước Nga thời kỳ hậu cải cách vào giữa những năm 1990. Trung tâm của câu chuyện là sự nhận thức về thực tại của nhà thơ Peter Pustota, người trải qua cả hai khoảng thời gian trên. Trong cuộc cách mạng Petrograd, Peter gặp một nhân vật là Vasily Chapaev. Ở nước Nga hiện đại, Peter là một bệnh nhân của một bệnh viện tâm thần, cùng với những người bệnh tâm thần khác trong

một khóa học phục hồi chức năng thử nghiệm dưới sự giám sát của giáo sư Timur Timurovich Kanashnikov. Ở phần đầu của câu chuyện, Timur Timurovich giải thích cho Peter mới đến rằng phương pháp phục hồi chức năng của ông ta là sự trải nghiệm ảo giác chung: bốn bệnh nhân ở cùng một phòng, tất cả cùng tìm hiểu nội tâm của nhau với mục tiêu duy nhất là hồi phục sức khỏe bình thường. Bản thân Peter tin rằng thế giới của nước Nga cách mạng là có thật, và bệnh viện tâm thần chỉ là giấc mơ trong trí tưởng tượng của anh ta, nhưng Chapaev cố gắng thuyết phục Peter rằng cả hai thế giới đều là không thực. Cho đến cuối tác phẩm, người đọc vẫn chưa hoàn toàn xác định được danh tính nào của Peter là danh tính thật và liệu có điều gì được coi là thực sự hay không. Cuốn tiểu thuyết được xây dựng như một chuỗi câu chuyện xoay quanh con đường dẫn đến sự giác ngộ bất ngờ của Peter Pustota, mà Vasily Chapaev là người đã giúp anh ta đạt được sự giác ngộ đó.

Thế hệ P (1999)

Đây là một tiểu thuyết hậu hiện đại của Victor Pelevin kể về một thế hệ người Nga trưởng thành và thành hình trong các cuộc cải cách kinh tế và chính trị những năm 1990 ở Moscow. Nhân vật chính của cuốn tiểu thuyết là Vavilen Tatarsky, một thanh niên thông minh, tốt nghiệp Học viện văn học. Tatarsky là hình ảnh của "Thế hệ P" - thế hệ của những năm bảy mươi. Tatarsky bước vào thế giới quảng cáo và khám phá ra tài năng của mình: sáng tác các khẩu hiệu quảng cáo. Đầu tiên anh ta trở thành một người viết quảng cáo, sau đó là một người sáng tạo. Nhiệm vụ của Vavilen là điều chỉnh các quảng cáo hàng hóa nước ngoài sao cho phù hợp với thị hiếu trong nước. Tiếp đó Tatarsky trở thành người tạo ra truyền hình thực tế, thay thế thực tại xung quanh. Tatarsky tham gia vào việc tạo ra các hình ảnh của các chính khách và đời sống chính trị của đất nước với sự trợ giúp của công nghệ máy tính. Cuốn tiểu thuyết lấy bối cảnh vào thời điểm lý tưởng cũ biến mất, một thứ gì đó mới mẻ chưa có tên gọi xuất hiện, thời điểm mọi người tìm hiểu về mọi thứ thông qua truyền hình và báo chí. Khi phát triển một quảng cáo, Tatarsky đã hình thành ý tưởng rằng ở Nga luôn có khoảng cách giữa văn hóa và văn minh, và ngày nay thì không có văn hóa và cũng chẳng có cả văn minh. Điều duy nhất tồn tại là "một khoảng trống", và thế hệ của

Tatarsky sống trong khoảng trống này, trong tình trạng hoàn toàn không có gì chắc chắn. Tác phẩm phản ánh bức tranh cuộc sống cũng như trạng thái tinh thần của thế hệ thời điểm đó như tên của tác phẩm: “*Generation P* - với chữ cái P có thể được lí giải theo nhiều nghĩa, là *Pepsi-cola*, nhưng cũng có thể là *Pelevin*, và là *Pustota* - sự trống rỗng...” (Trần, 2018, tr. 152).

3. Kết luận

Tờ báo *The Philadelphia Inquirer* của Mỹ đã từng khẳng định về vị trí của Victor Pelevin trong văn học Nga nói riêng và văn học thế giới nói chung: “Pelevin tạo ra một thế giới tương tượng xứng đáng với Mikhail Bulgakov, cái châm biếm của ông gợi nhớ đến Aksyonov và Venedikt Yerofeyev, và phong cách tràn đầy năng lượng của ông cạnh tranh với Hemingway” (Leiderman & Lipovetsky, 2003, tr. 440). Những tác phẩm của Victor Pelevin hợp lại thành một cuốn bách khoa toàn thư thực sự về đời sống trí tuệ và tinh thần nước Nga vào cuối thế kỉ XX - đầu thế kỉ XXI. Tiếp nhận Victor Pelevin

ở Việt Nam là việc làm mới mẻ nhưng hết sức có ý nghĩa và hữu ích không chỉ với các nhà phê bình nghiên cứu văn học, mà còn đáp ứng nhu cầu của một bộ phận không nhỏ độc giả quan tâm và yêu thích văn học Nga hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- Đào, T. A. (2018). Văn học Nga hậu Xô-viết: Từ góc nhìn so sánh của thế kỉ XXI và vấn đề tiếp nhận. *Tạp chí Nghiên cứu văn học*, số 6, 12-20.
- Leiderman, N. L., & Lipovetsky, M. N. (2003). *Modern Russian literature 1950-1990s*. In 2 Vols. T. 2. Note 286 - M.: Academy.
- Trần, T. P. P. (2018). *Văn học Nga hiện đại. Những vấn đề lí thuyết và lịch sử*. Thành phố Hồ Chí Minh: NXB Văn hóa - Văn nghệ.
- Thanh, T. (Ngày 23 tháng 09 năm 2019). Văn xuôi Nga đương đại một vài phác thảo. *Văn nghệ quân đội*. Truy cập từ http://vannghequandoi.com.vn/binh-luan-van-nghe/van-xuoi-nga-duong-dai-mot-vai-phac-thao_9886.html.